

POSTANOWIENIE

Dnia 21 września 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Piotr Prusinowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa W. P.

przeciwko [...]

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 września 2017 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych w [...]

z dnia 28 lutego 2017 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 28 lutego 2017 r. Sąd Okręgowy w [...] odrzucił skargę kasacyjną W. P. od wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 16 września 2016 w sprawie przeciwko [...] o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności.

Sąd Okręgowy zauważył, że sprawa, której dotyczył wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia, jest sprawą z zakresu prawa pracy, a wnosząc skargę kasacyjną pełnomocnik powoda oznaczył wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 11.000 złotych, stanowiącą bliżej niesprecyzowaną sumę, nieodnoszącą się w żadnym zakresie do wartości przedmiotu zaskarżenia, wskazanej na etapie postępowania odwoławczego przez powoda dla każdej z pozwanych odrębnie.

Podkreślił, że dla określenia wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego miarodajna jest wyłącznie wartość przedmiotu podlegającego rzeczywistemu rozpoznaniu i rozstrzygnięciu, a w orzecznictwie utrwalony i jednolity jest pogląd, że w wypadku współuczestnictwa formalnego kilku pozwanych w sporze o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia, liczona odrębnie dla każdego z pozwanych. Nie ma też, zdaniem Sądu, żadnych wątpliwości co do tego, że w sprawie o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, w zakresie kwot wynagrodzeń zasądzonych na rzecz kilku pozwanych, łączy ich jedynie współuczestnictwo formalne. Dochodzone wobec nich roszczenia mają bowiem odrębny, indywidualny charakter, a są jedynie roszczeniami jednego rodzaju, opartymi na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej.

W ocenie Sądu Okręgowego nie ma żadnych wątpliwości co do tego, że wartość przedmiotu zaskarżenia, obliczona dla każdej z pozwanych z osobna, nie przekraczała kwoty 10.000 zł, a wręcz przeciwnie, była znacznie niższa i wynosiła od 700 do 1.400 zł. Nawet z treści samego pisma procesowego pełnomocnika powoda, uzupełniającego braki formalne skargi kasacyjnej wprost wynika, że najwyższa możliwa do przyjęcia wartość przedmiotu zaskarżenia dla pozwanych nie przekraczała 2.100 zł. Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy uznał, że skarga kasacyjna jest niedopuszczalna. Na marginesie rozważań wskazał, że skarga kasacyjna co do A. N., A.B. i J. K. podlegała odrzuceniu jeszcze z innej przyczyny. Wyrok Sądu pierwszej instancji nie został w ogóle przez powoda zaskarżony co do pozwanych A. B. i J. K., a zatem w ich przypadku brak było substratu zaskarżenia, od którego mogłaby zostać wniesiona skarga kasacyjna. Natomiast co do A. N. apelacja jako niedopuszczalna została odrzucona, a od takiego rozstrzygnięcia skarga kasacyjna nie przysługuje.

Z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego nie zgodził się skarżący. Zapadłemu postanowieniu zarzucił pominięcie istoty skargi kasacyjnej, mianowicie okoliczności, że postępowania z powództwa pracownic przeciwko skarżącemu toczyły się w niewłaściwym trybie, a zatem z naruszeniem art. 201 k.p.c. W ocenie skarżącego prezentowana w postanowieniu podstawa do odrzucenia skargi nie zaistniała w tej sprawie, między tymi stronami, gdyż toczona w trybie stosunków pracowniczych

postępowanie nie zastąpiło brakującego dotąd postępowania na drodze cywilnego procesu. Zdaniem skarżącego nie ma podstaw do przyjęcia, że w sprawie zachodziło współuczestnictwo formalne, „skoro dochowywania (art. 201 k.p.c.) formalności, to akurat w tej sprawie orzekający sobie darowali”. Zatem zsumowaniu podlega cała wartość przedmiotu zaskarżenia, która przekracza 36.000 zł. To zaś nie daje podstaw do poszukiwania współuczestnictwa formalnego, bo jedynie realnie zaistniałe, tak jak brzmi art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c., prawa i obowiązki im wspólne lub oparte na tej samej podstawie faktycznej, są współuczestnictwem materialnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie może doprowadzić do zamierzonego skutku.

Zgodnie z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. dłużnik może wytoczyć powództwo w celu pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, jeżeli przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, przez co w doktrynie rozumie się zaprzeczenie przez dłużnika obowiązkowi spełnienia na rzecz wierzyciela świadczenia objętego tytułem egzekucyjnym. Powództwo opozycyjne oparte na omawianej podstawie jest dopuszczalne, o ile nie występują przeszkody w postaci niedopuszczalności drogi sądowej, powagi rzeczy osądzonej lub zawisłości sporu. Dłużnik nie może w drodze tego powództwa zmierzać do wzruszenia prawomocnego rozstrzygnięcia sądu stanowiącego tytuł egzekucyjny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1972 r., II PR 372/72, OSP 1973 z. 11, poz. 222), ale może przeczyć treści innych tytułów egzekucyjnych, których nie chroni prawomocność materialna (*res iudicata*) czy zawisłość sporu (*lis pendens*). Artykuł 840 § 1 pkt 2 k.p.c. stwarza podstawę do zwalczania tytułu wykonawczego w przypadku, gdy już po powstaniu tytułu egzekucyjnego zaszły zdarzenia prowadzące do wygaśnięcia zobowiązania lub zdarzenia, wskutek których zobowiązanie nie może być egzekwowane. W literaturze rozróżnia się zdarzenia zależne od woli stron (np. spełnienie świadczenia, potrącenie) oraz niezależne od woli stron (m.in. przedawnienie roszczenia, niemożność świadczenia wskutek okoliczności, za które dłużnik nie odpowiada - por. uchwała Sądu Najwyższego z

dnia 14 października 1993 r., III CZP 141/93, OSNC 1994 nr 5, poz. 102; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 lipca 1974 r., III CZP 44/74, OSNC 1975 nr 5, poz. 78). W przypadku gdy tytułem wykonawczym jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo opozycyjne na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, lub na zarzucie spełnienia świadczenia, tylko jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne (O. Marcewicz, [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz do art. 730-1217, wyd. VII, red. A. Jakubecki). Wskazana przez skarżącego w zażaleniu okoliczność, że postępowania z powództwa pracownic przeciwko skarżącemu toczyły się w niewłaściwym trybie, to jest z naruszeniem art. 201 k.p.c., nie mieści się zatem w podstawach pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności określonych w art. 840 § 1 pkt 1-3 k.p.c.

Odnosząc się do kwestii współuczestnictwa materialnego i formalnego zauważyć należy, że wyróżnić można dwa rodzaje współuczestnictwa materialnego: wynikające ze wspólności praw lub obowiązków, np. w procesie przeciwko dłużnikom solidarnym, albo wynikające tylko z tej samej podstawy faktycznej i prawnej, np. w procesie przeciwko pracownikom, którzy umownie przyjęli wspólną odpowiedzialność materialną za mienie powierzone im łącznie z obowiązkiem wyliczenia się. Współuczestnictwo formalne odróżnia brak materialnoprawnej więzi między współuczestnikami, a ich współwystępowanie po jednej ze stron procesu wynika wyłącznie z woli strony powodowej, która postanowiła skumulować w jednym powództwie kilka odrębnych roszczeń procesowych (P. Telenga, [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 1-729, wyd. VII, red. A. Jakubecki). Istota współuczestnictwa formalnego wyraża się zatem w tym, że w jednej sprawie - w znaczeniu techniczno-procesowym - dochodzi do połączenia kilku (wielu) spraw w znaczeniu materialnoprawnym, to jest spraw mających za przedmiot roszczenie lub zobowiązanie oparte na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej, w których zachowana jest ponadto jedność właściwości sądu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2014 r., III CZ 30/14, LEX nr 1488903). Innymi słowy, współuczestnictwo formalne to kilka odrębnych procesów rozstrzyganych w ramach jednej sprawy, głównie ze względów ściśle pragmatycznych - wspólne okoliczności

faktyczne uzasadniające prowadzenie jednego postępowania dowodowego, co zapobiega tym samym powstaniu rozbieżności ocen faktycznych i prawnych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2014 r., V CZ 10/14, LEX nr 1438657). Jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy, taka okoliczność miała miejsce w rozpoznawanej sprawie.

Przy współuczestnictwie formalnym występuje tyle różnych przedmiotów sporu, ilu jest współuczestników (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2009 r., II UZ 21/09, LEX nr 536853). Ten rodzaj współuczestnictwa określa się także mianem podmiotowej kumulacji roszczeń. W rezultacie przy współuczestnictwie formalnym ograniczenia wnoszenia skargi kasacyjnej ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 k.p.c.) odnoszą się do każdego współuczestnika osobno (M. Manowska, Przedmiot zaskarżenia kasacją - wybrane zagadnienia, Pr. Spółek 1998, nr 7-8, s. 55; E. Czaplicka, Dopuszczalność kasacji ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia, M. Praw. 1999 nr 10, s. 12; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2014 r., III CZ 30/14, OSNC-ZD 2015 nr D, poz. 59; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2015 r., V CZ 108/14, LEX nr 1652413). W rozpoznawanej sprawie w świetle art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest zatem niedopuszczalna, co uzasadniało jej odrzucenie przez Sąd Okręgowy na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Dlatego na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., zażalenie podlega oddaleniu.

kc